

Розширений план лекцій
з дисципліни «Історія української та зарубіжної культури»
лекційних годин – 30
Викладач – к.іст.н., доц. Мельник О.В.

СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ

Лекція 1. Що таке культура?

Слово «культура» у повсякденному житті. Культура навколо нас і культура внутрішня. Що таке «культурна людина»? Поняття культури.

Лекція 2. Основні поняття і методи культурології.

Культурологія – наука про культуру. Факти культури. Артефакти. Культурний контекст. Культурний релятивізм. Картина світу. Приклади картин світу різних народів і епох. Сучасна картина світу.

Основні методи досліджень в культурології: діахронний метод, синхронний метод, порівняльний аналіз та інш.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
КУЛЬТУРА ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

Лекція 3. Культура як система.

Поняття складної системи. Роль елементів і зв'язків в системі культури на прикладі артефакту періоду Київської Русі. Поняття синкретизму.

Лекція 4. Культура як світ смислів.

Всі смисли, які існують у культурі, поділяються на три види: знання, цінності, норми. Дві проблеми, пов'язані із знаннями. Цінності матеріальні і нематеріальні. Поняття інтенції. Регулятив. Цілі конститутивні і регулятивні. Самообмеження людини.

Лекція 5. Культура як світ знаків і символів.

Поняття знаку. Знаки мовні і немовні. Значення і смисл знаку. Поняття символу. Цілі і функції символів. Види символів. Семантика як наука про знаки і символи. Неоднозначність для української культури такого символу, як свастика.

Лекція 6. Українська символіка.

Українська система символічного зображення світу як сама древня і багата система традиційної культури на планеті. Символ Древа життя. Символіка державного гербу України. Символік стихій. Символіка тварин, птахів та рослин. Символіка хлібних злаків, «трипільський квадрат».

Лекція 7. Мова – конструктивний елемент культури.

Поняття мови. Зв'язок між свідомістю і мовою. Чи можливе мислення без мови? Мова звукова, мова жестів, міміки, машинні мови і т.д. Види мов: природні, штучні, частково штучні. Складові природної мови: основний словарний запас, літературна мова, діалекти і т.д.

Лекція 8. Природні мови. Ментальність. Культура. Міф як універсальний культурно-інформаційний комплекс.

Лінгвістична та історична проблема вивчення походження мови. Чому на планеті так багато різних мов? Взаємозв'язок специфіки мови і культури. Чи можлива єдина світова мова? Мова як роз'єднуючий фактор.

Поняття міфу. Відображення у міфах природної циклічності. Різні точки зору на сутність міфу. Поняття архетипу. Типологія міфів. Поняття культурного героя. Анімізм. Фетішизм.

СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

КАЗКА, ГРА І РИТУАЛ ЯК СКЛАДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Лекція 9. Казка як складова української культури.

Визначення казки. Класифікація казок. Казка вийшла з міфу. Казка як культурний код (відгуки тотемічних міфів, древніх ритуалів ініціації, священного шлюбу і т.ін). Авторська казка. Казка у сучасній українській культурі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ВЗАЄМНИЙ ВПЛИВ РІЗНИХ КУЛЬТУР

Лекція 10. Порівняльний аналіз крито-мікенської і трипільської культур. Виявлення схожих рис. Міжкультурні зв'язки Древньої Греції і Північного Причорномор'я. Вплив культури Київської Русі на середньовічну Європу.

Стан європейської культури доби Середньовіччя. Стан Київської Русі. Політичні, торгові, культурні зв'язки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПЕРІОД XIV – ПОЧАТОК XXI ст.

Лекція 11. Культура періоду становлення української народності (XIV – початку XVI ст.).

Особливості соціокультурної ситуації в Україні у польсько-литовську добу. Етнокультурні процеси в Україні. Престиж і роль української мови. Література. Поява перших перекладів. Усна народна творчість. Українське передвідродження: відгуки ідей Ренесансу та гуманізму в Україні. Олельковецький ренесанс 40-70-х років XV ст. Поширення ідей раннього гуманізму в Україні: Юрій Дрогобич (Г. Котермак), Павло Русин, Станіслав Оріховський.

Лекція 12. Український Ренесанс на ниві духовної культури (XVI – перша половина XVII ст.).

Український Ренесанс у духовній культурі, його особливості. Розвиток освіти та наукових знань в Україні. Культурно-просвітницька діяльність братських шкіл. Архітектура і образотворче мистецтво. Золотий вік Львівського архітектурного ренесансу. Музична культура і театральне мистецтво України епохи Ренесансу.

Лекція 13. Духовна культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII – XVIII ст.).

Культура Козацької держави та її самобутні риси. Розвиток освіти і наукових знань. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії. Українське бароко в літературі, архітектурі та образотворчому мистецтві. Музична культура і театральне мистецтво.

Лекція 14. Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – початку XX ст. Український романтизм.

Генеza та періодизація національно-культурного відродження в Україні. Дворянський період українського національно-культурного відродження, його особливості. Народницький період національно-культурного відродження. Суспільно-політична діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Національно-культурне відродження в Галичині XIX ст. Культурно-просвітницька діяльність «Руської Трійці». Модерністський період національно-культурного відродження, його характерні риси й ознаки.

Лекція 15. Культура України XX – початку XXI століття.

Особливості соціокультурних процесів у незалежній Україні. Основні чинники, тенденції та риси сучасної української культури. Художня культура та її особливості. Феномен масової культури.